

TELEGRAFULU ROMANU.

Telegraful ese de döne ori pre septemana: Dumineca si Joi'a. — Prenumeratunea se face in Sabiu la speditur'a foiei, pre afara la c. r. poste cu bani gal'a prin seriori francate, adresate către speditura. Pretiul prenumeratunie pentru Sabiu este pre ann 7 fl. v. a. ear pre o jumetate de ann 3 fl. 50. Pen-

Nr. 5.

ANULU XXIII.

Sabiu in 16|28 Ianuariu. 1875.

tru celealte părți ale Transilvaniei și pentru provinciile din Monarchia pre unu ann 8 fl. iera pre o jumetate de unu 4 fl. v. a. Pentru prime, si tieri streine pre ann 12 1/2, anu 6 fl. Inseratele se plătesc pentru întâia ora cu 5 1/2, cr. si pentru a treia repetare cu 3 1/2, cr. v. a.

~~Sabiu 15 Ianuariu.~~

Astazi s'a inceputu desbaterea bugetului in cas'a deputatilor din Budapest'a. Pregatirile pentru desbaterea acésta suntu mari in amendoue taberile dietei, in cea a deakistilor precum si in cea a tiszaistilor, séu mai bine in cea a guvernului si a opusetiunei. Fractiunile cele-lalte, se vede din căte ceteru in diuariele din capitala, voru fi parte absorbite in aceste döue tabere.

O desbatere seriosa a bugetului tierei nu aru fi nici decum ce-va lucru strainu. Ací se trateaza de pungile tuturor cetatiilor, carii au de a purta greutăatile tierei. Mai departe se trateaza de pungile acelor cetati, cari dupa majoritatea numerica, nici in ani normali nu se bucura de venituri mari, căci tiér'a e mai cu séma o tiéra de agricultura, cu atâtu mai pucinu in ani de seceta si de alte calamităti elementari. A intrebuintá diet'a dara tóte mesurile spre a egalisa dupa putintia erogatiunile tierei cu veniturile nu este alt'a de cătu ce-va forte naturalu.

Pregatirile cele mari inse pare ca nu suntu numai pentru de a manuítiér'a de deficitele cele formidabile, ele dorere, pare din purtarea multoru deputati ca au altu scopu. De o parte ne vine a dice ca este vorba ca puterea guvernărei sa nu scape din mâna, de cecalata parte este că puterea guvernărei sa incapa in mâna; este pote ceea ce romanulu forte semnificativu o cuprinde in cuyintele: scolate sa siedu eu.

Unu felu de preludiu a fostu Duminica in conferint'a partidei deakiste cându partid'a a desbatutu mai inainte in sinulu ei bugetulu. Ocaziunea acésta a reversatu lumina asupra situatiunei in objectulu desbaterei bugetului. Diversitatea de opinioni in sinulu partidei intaresce, ca fractiunile sennyiste, goroviste si lonyayiste totu nu suntu asia de absorbite de grosulu partidei incătu acest'a sa pote vota dupa placu ori si ce. Din contra ele se afla in procesulu emancipărei de partid'a mama, si astépta numai ocasiunea spre a-si incercă puterile că pre lângă totale separare sa devina magnetulu, in giurulu căruia sa se cristaliseze unu numeru mare de deputati din alte fractiuni si din alte partide.

Este numai intrebare ca crede vre-o fractiune ca a sositu tempulu oportunu de a procede asia?

Se dice ca e forte problematica situatiunei partidei deakiste cu deosebire pentru ca tóta purtarea lui Sennyey de dumineca demustréza ca elu cauta modalitatea unei dechiarări de resbelu partidei sele de pâna acum. Déca va esí numai fractiunea lui din grosulu partidei inca nu e periculu, pentru ca atâti deputati căti duce elu de alta parte aduce sasii nostri din Transilvania, cari in dilele din urma s'au facutu forte intimi cu ministrul presedinte si pote chiaru si croatii cari inca cochetéza cu acela'si ministru de mai multe dile.

Despre cele-lalte fractiuni nu credem ca se voru deslipí de partida, ci se voru realia umeru la umeru că sa tréca preste pericululu ce le amenintia din partea opusetiunei.

Vomu vedé acum cătu de currendu ce directiune va luá desbaterea

si vomu vedé si finitulu ei. Amu dorinse sa vedemu facendu-se aceea ce e mai u-ixratoriu pentru cei ce contribuie.

In afacerea regulamentului pentru armat'a de honvedi, dupa cum afia „P. N.“ se tienu desbateri in fia care dí sub presidiulu Majestătiei Sele a Regelui, si sa spereza ca acésta afacere se va resolve inca pâna va fi Majestatea Sea in Budapest'a.

Obiectulu desbaterilor in sieint'a consiliului ministeriale din 21 l. c. a fostu modulu, in care s'aru potea imbunatatí referintiele de creditu provinciale. S'a consultatu, ca lips'a de bani in unele tienuturi ale tierei e atâtu de mare, incătu este necesariu ajutoriulu si interventiunea statului. Interventiunea, dupa cum o proiectéza regimulu, consta in următoarele: o parte din harthiile de pretiu ce se afla in posessiunea statului sa se converteze in chartii pignorative si scoterea ce aru resultá din lombardarea acelor — de ocam-data 1,500.000 fl. — sa se puna la disponitiunea acelor tienuturi, in cari este mai simtita lips'a de bani. Acestu ajutoriu apoi sa se imparta in sume sub 100 fl. in forma de imprumutu pre tempu scurtu.

O parte dintre deputatii sasesci a fostu primita, dupa cum ne spune „P. N.“, la 22 l. c. de cătra ministrul presedinte Bitto, cu care ocasiune s'au discutatu regularea relatiunilor din fundulu regescu.

Conscriptiunea alegatorilor se afla in tota Transilvania in celu mai bunu cursu, pre cându in Ungaria, dupa cum afirma „Pester Lloyd“, unele comitate oposiționale nici n'a inceputu lucrarea.

La conscriptiune se ivescu aparintie, cari intre sine suntu deplinu asemene construite, ori s'a facutu conscriptiunea in Sabiu, in Budapest'a séu in comitatulu Borsiodu.

Asia se aréta preste totu o micsiorare batatorie la ochi a numerului alegatorilor. In comparare cu conscriptiunea din 1872 a trebuitu sa se micsioreze numerulu sibienilor celor indreptatiti de a alege cu 1/4. In comitatulu Borsiodu micsiorarea se urea la 40 percente. Foile din Pest'a ascriu acésta reducere a numerului celor indreptatiti de alegere nevirututie patriotică, de a nu platí darea. Acestu motivu pote sa fia in multe casuri nimeritu, dara valore comuna nu are.

De exemplu sibienii si platescu punctualu darea loru precum ministrul de finançe de odinióra Lonyay a datu acestu testimoniu la toti sasii, si acolo unde se simte neputintia de platire, ingriegesce executorulu de dare pentru platirea dârilor.

Adeveratulu motivu alu micsiorarei numerului de alegatori atâtu in Sabiu cătu si in alte părți suntu decisiunile cele restrangatorie ale nouei legi electorale. Din contra cercurile de alegere formate de nobilime, precum in Secuime, Hunedóra si in alte comitate si reprezentă contingentulu intregu, pre cându clas'a cetatienei si a tieranilor nenobili va pasi inaintea urnei de alegere cu sîre rarete.

Conflictulu turco-montenegrinu s'a aplanatu. Pórt'a a abdisu dela pretensiunea sea, că locuitorii culpabili din Montenegro sa se predé unei judecatorii turcesci si prin acésta s'a nimicitu adeverat'a pedeca a complanarii pacinice a afacerei dela Podgoriti'a. Aduce-va acésta schimbare a constelatiunei caderea marelui veziru cu sine séu ba, acest'a este unu lucru de ocamdata indiferentu, de-si nu se pote negá de alta parte, ca unu barbatu de statu, care a adusu de repeitte ori Pórt'a intr'o stare critica, abia pote ocupá cu succesu postulu insemnatu de viziru. Acésta lature a lucrului este facia de afacerea complanata dela Podgoriti'a de unu interesu secundariu; in fine pozitiunea unui ministru in Constantinopolu mai totudéun'a se pote sguduí si de aceea nu trebuie sa conlucre mai multe influintie puternice, că lungulu siru de ministri ce au cadiutu in tempulu din urma sa se inmultiésca inca cu unu barbatu care a meritatu cu totu dreptulu acésta sorte.

De iusemnata este pre lângă faptulu, ca conflictulu se aplanéza intr'unu medu pacificu, si aparint'a, ca acestu restatutu avemu sa-lu multiamumu conlucrarei unanim a celor trei puteri dela Nordu. Privindu la desvoltarea mai departe a relatiunilor in orientu astazi putem dice, ca aliant'a de pace a celor trei puteri s'au confirmatu intr'unu momentu criticu. Aici aflâmu o liniscire mare nu numai in privint'a sustienerei stariilor actuali in orientu, ci si relativu la consolidarea relatiunilor intre puterile europene in genere si astfeliusi cu privire la conservarea pacei europene. De aici se vede, ca conductoriul afacerilor nostre esterne, contele Andrassy, a intielesu chiaru, dice „P. Ll.“, rolulu Austro-Ungariei in orientu si-lu aduce la valore cu norocu si desteritate.

Din Belgradu se anuntia, ca cele patru puteri influintieza in modulu celu mai presionatoriu la Cetinje. Pericolul de resbelu s'a micsoratu.

Iéra din Constantinopole se anuntia ca partid'a de pace este tare puternica si caderea marelui veziru este probabila.

Marile puteri europene au sprijinitu in Constantinopolu propunerea principelui din Muntenegru, că unu delegatu din partea Turciei sa asisteze in Cetinje la condamnarea celor ce au ucis soldati turcesci; se astépta, că Pórt'a sa primésca acésta propunere. Austria si Russi'a au declarat principelui de Muntenegru, ca Muntenegrenii dechiarandu resbelu Turciei lu voru portá pre cont'a si cu pericolulu loru.

Unele sciri din Berlinu sustienu, ca ministrul financielor Camphausen se va retrage din ministeriu dupa inchiderea dietei.

Diet'a Germaniei a primitu proiectulu despre landsturm.

Carliti amerintia la casulu căndu se va bombardá Zaranzulu, pre germâni si pre capitanulu Zéppelin cu fapte de violentia. Guvernul se teme sa purcdea contr'a Zaranzului.

avendu in vedere, ca viéti'a germanilor este greu periclitata.

Carlistii dupa o scire sosita din Hendaye la 21 c. au ocupatu cu assaltu Grannolers, au comisut atrocitati, escortandu pre membrii ce se tienu de Ayuntamientos si sperandu ca li voru veni republicanii intr'ajutoriu voiesc sa intre in Barcelon'a.

Despre stadiul in care se afla conventiunea cu Roman'a aflâmu urmatricele:

Fatia cu impartasirile mai prospete a unor diuare se pote asigurá contrariulu, de óre-ce desbaterile, ce curgu in Vien'a cu agentulu Romaniei Costaforu in afacerea conventiunei cu Roman'a, iau dimensiunile cele mai favoritóre. Siefulu departamentului politicu de comerciu alu ministerului comunu de esterne, consiliariulu de curte, Schvegel, se afla de mai de multe dile in Vien'a, unde va remané pâna cându se voru resolve mai multe intrebări subversante, intre cari mai importante suntu conventiunea cu Roman'a si afacerea liniei ferate.

Diet'a Ungariei.

Rudapest'a in 19 Ianuariu 1875. Dupa deschiderea siedintiei camerei representative si autenticarea protocolului din sieint'a trecuta anuncie presedintele petitiunea comitatului Zipsianu pentru colonisarea maghiarilor din Bucovina, care se trece la comisiunea petitiunaria.

Ios. Madarász inدرépta către guvern o interbeliune in afacerea regulărei banci. Oratorulu nu se pote impacá cu motivarea ce o a desfasuriat Moricz in interbeliunea sea ce atinge banc'a. Dela complanare cu banc'a națiunale austriaca oratorulu nu pote sa astepte nici unu bine si argumenteza, ca este o parere si ne-suntia gresita a delaturá antipatiele ce esista in tiéra fatia de banc'a națiunale din Austria. Interbeliunea sea e acésta :

Considerandu, ca viéti'a, desvoltarea, precum si nimicirea agriculturi si comerciului si prin urmare a intregei economii națiunali din tiéra este espusa capritiului unui institutu esternu, banci națiunale austriace, intru cătu Ungaria pâna astazi nu are o banca de bilete independenta, pre căndu tiér'a intréga fără distingere de partida cere imperativu sa se înfintieze o atare banca, intrebă pre ministrul presedinte si prin trensulu pre intregu ministeriulu :

Are guvernul de cugetu sa incépa in interesulu infinitărei unei bane de bilete independente pertrârile necesarie si sa substéna cătu mai curendu, inca in sessiunea acésta, unu proiectu de lege in privint'a acésta, că astu-feliu sa se realizeze voint'a unanima a națiunei ?

Interbeliunea se predă ministrului presedinte.

Dupa ce se dispune tiparirea unor raporturi comisiunali, cari au sa vina la desbatere inainte de a se incepe bugetulu, urmează că primulu obiectu la ordinea dilei desbaterea raportului comisiunei economice despre bugetulu casei pre lun'a lui Ianuariu.

Ios. Madarász primeșce numai

unele posturi neconditiunatu, altele numai cu conditiune, că comisiunea economica sa presenteze despre ero-gatele fia-cărei luni in lun'a urmatória o specificare detaiata si precisa. In acestu intielesu oratorulu substerne unu proiectu de resolutiune, dupa care comisiunea economica sa se indrumaze sa substéerna unu reportu motivativu, ca in ce modu s'aru putea esoperă crutiari in bugetulu casei.

Referentulu Col. Radó tiene acestu proiectu de lege superfluu si cere sa se respinga.

Dupa o desbatere lunga, la care participa mai multi oratori, se primesce aprópe cu unanimitate propunerea lui Col. Tisza, sa se aplacideze bugetulu casei si sa se indrumaze comisiunea economica a substerne preliminariul totu-déun'a in prim'a diu-metate a lunei, pentrucá bugetulu lunei celei mai de aprópe sa se pótá presentá pre acést'a basa.

Urméza discussiunea raportului comisiunei de inmunitate despre estradarea deputatului Nic. Bartha. La propunerea lui Ad. Lazar se amana desbaterea.

Cu aceste siedinti'a de astazi se inchide.

AVISU

câtra membrii asociatiunei na-tionali aradane pentru cultur'a poporului romanu.

Adunarea generala a asociatiunei nationali aradane pentru cultur'a poporului romanu in siedinti'a sea ultima din 15 Iuniu 1874 a insarcinat o comisiune de cinci, pentru a cenzurá, incuirá si a licuidá tóte socótele, actele si statulu asociatiunei incepandu dela urdarea ei ; apoi pentru terminarea acestoru lucrarii a pusu unu terminu preclusu de trei luni, incuiuantu totu-odata pentru usiurare aplicarea unui contabilu cu o remuneratiune corespondetória, si in fine a autorisatu pre presidiu, a defige terminu pentru continuarea adunârei generali de locu ce va fi gat'a comisiunea cu raportulu seu.

De óre-ce a espirat de multu terminu preclusu de trei luni, fára că sa sciu vre-unu resultatu alu lu-

crâiloru comissiunali atinse mai susu ; de óre-ce acum in a sieptea luna dela prorogarea adunârei generali nu mai potu purtá respunderea pentru asiá indelungata prorogare, si de óre-ce — mai alesu dupa stramutările intemplete cu mine — intre astu-feliu de stâri ale trebiloru asociatiunei nóstre mi este fórt greu a stá in fruntea acestei asociatiuni : eu ca acést'a prefigu, si prin foile nóstre natuinali publicu terminulu pentru continuarea adunârei generali a asociatiunei nóstre aradane pentru cultur'a poporului romanu pre diu'a 4/16 Febr. a. c. la 9 óre diminétia la Aradu si punu la ordinea dilei :

1. Alegerea presiedintelui adunârei generali in loculu meu, care me afu motivatu a renunciá pre atunci la acést'a onorifica insarcinare.

2. Raportulu comisiunei censuratòrie esmise din siedinti'a ultima.

3. Cestiunea sulevata dejá despre revisiunea si modificarea statutelor asociatiunei.

4. Alte obiecte, ce dóra la propuneri din partea membrilor voru fi de a se desbate in sfer'a asociatiunei.

Aradu, 8/20 Ianuariu 1875.

Mironu Romanulu m/p.

Metropolitu că presiedintele adunârei generali.

In notiti'a nóstra din numerulu premergatoriu despre schimbarea ce s'a facutu in ministeriulu Romaniei, amu amintit u si caus'a pasirei dlui M a v r o g e n i din ministeru. Colónele nóstre suntu pré anguste pentru colosalulu procesu *Offenheim*, ce se pertratéza acum de septamáni inaintea tribunalului din Vien'a si tratéza despre pretinse fraude comisse de intreprinditoriulu drumului de feru Lemberg-Cernauti, Offenheim, si in care, dupa dimensiunile ce a luatu pertratarea, se vedu contrase personagie distinse dinlauntrulu imperiului si din afara.

Pre cátu ne voru iertá puterile vomu dá si noi párți din acelu procesu, cari ni se voru parea mai interesante si pentru publiculu nostru. De asta data facemu locu urmatórei epistole adresate de fostulu ministru de finacie alu Romaniei Mavrogeni dupa „Press'a“ din Bucuresci :

lu voru loví petitorii cu scaunele si voru sfermá coste!

Ast'a si alte batjocuri eroulu le suferí cu rabdare. Melantheu se grabí inainte la palatu, pre urma ajunse si Cumeu si cersitoriulu. Inaintea locuintiei pe o graméda de gunoi jacea unu câne betrânu a lui Ulysse, care mai inainte era unu capáu fruntasiu, iéra acum urgisitu si mancatu de góngie. Animalulu fidelu recunoscù numai decátu pre domnulu seu si miscà din códa, dara de slabu nu putu sa mérga la elu. Stapanulu seu suprimà o lacrima in secretu, iéra cânele că si cându aru fi asteptatu reintórcerea domnului seu, cadiu la pamentu mortu.

Dupa acést'a intrà Ulysse in sala si dupa ce capetă mancare dela Telemachu, se rugă dearendulu de toti petitorii, că sa-i dee ce-va, cari si impartasira cu totii din prisosulu loru ; numai celu mai alesu si mai inganfatu, Antinou, căruia i era fórt urgisitu cersitoriulu. In fine ómenii intrecuti se dusera sa se culce fia-care in chil'a sea. Atunci esí dim odaia-i si Penelope impreuna cu servítorele, fiindu ca aflare dela Cumeu, ca a sositu unu cersitoriu, ce sciu povestí multe despre eroulu Ulysse. Betrânului strafotat i se dete unu scaunasiu si apoi incepù a spune, ca densulu e nascutu in Cret'a, s'a luptat inaintea Troiei si ca a vediut si pre Ulysse, despre care se scie positivu, ca petrece sanatosu in tiér'a thesprotiiloru si ca acusi se va reintórcer in patria.

„Lasati sa se lupte cersitorii“ strigara petitorii, „ast'a va fi unu spectacol placutu.“

„Invingatoriulu va dobendí că resplata unu borcanu de capra triptu bine“, strigara altii.

Odysseu a fostu gat'a la mo-

„Numele meu a fostu pronuntiatu dinaintea curtiei de jurati din Vien'a, in cursulu procesului Offenheim cu ocasiunea cetirei urmatórei scrisori adresate de d. de Herz cătra Offenheim :

„Eu amu aici o sarcina fórté gingasia, si te rogu dura, in folosulu nostru alu amenduror'a, de a adeveri bancei ca eu nu suntu respundietoriu pentru intrebuintarea banilor ce mi'sau adresatu. Afacerea Mavrogheni este de notorietate publica, („welt-kundig“), si de aceea amu gasit mai cu cale de a o trece oficialu prin condicele mele ; cu atátu mai multu ca si Mavrogheni nu se sfiesce de locu despre dispositiunile privitórie la acésta a lui afacere.“

Pentru acei ce cunoscu imprejurările negotiatiunilor ce au urmatu int'unu siru de ani pentru obtienerea concesiunei drumului de feru proiectat mai intáiu dela Michaileni la Galati, Iassi si Tergulu-Ocn'a, intielesu acestei scrisori este limpede ; contientul ei nu are nimicu mistriosu, nimicu ce pote atinge onórea séu delicatei a cea mai scrupulósa.

Se voru puté gasi inse persoñe de buna credintia, care in necunoscintia lucrurilor, se voru intrebá ce insemenză acele cuvinte din citat'a epistola. Iéra de siguru se voru gasi altii, cari se folosesc sistematicu de ori ce ocasiune pentru a sfasiá o reputatiune.

Cá o datoria câtra mine iusumi, câtra positiunile inalte ce amu ocupat in tiér'a mea, vinu prin aceste pagine, a dá publicitatéi urmatórele lamuriri, cari nu suntu decátu espunere pura si simpla a faptelor, precum ele s'au petrecutu.

In 1859, principele Leo Sapieha, adresandu-se câtra mine, care eramu atunci unu simplu particularu, spre a ne intielege pentru a capetá concesiunea unui drumu de feru dela Michaileni la Galati, cu o ramura spre Iassi si alt'a spre Tergulu-Ocn'a, amu intrat in legatura cu densulu la Vien'a, unde amu si incheiatu unu actu de tovarasie. In puterea acestui actu, asociatii erau datori a constitú capitalulu trebitoriu pentru facerea studiilor pregatitóre si definitive si pentru acoperirea tuturor cheltuelor preliminarie. Eu amu si depusu

mentu si cându 'si desvelí umerii si bratiele puternice, petitorii se uimira de structur'a robusta a membrelor lui. Lupt'a se terminà indata, pentru ca Ulysse loví pre Iros sub urechia, incátu i rupse falcite si pe gura lui napadí unu torente de sângie. Dupa aceea lu scóse afara si-lu puse josu lângă unu zidu.

Facendu-se séra se aprinse focuri, că sa se ilumineze sal'a. Petitorii se intórse dela jocurile loru si iéra reincepù orgi'a sgomotós, Odysseu reparaù de nou, si cersitoria pre la óspeti intr'o positiune fórté umilita si cu asta ocasiune trebuiá sa sufere óre-cari batjocuri, mai vertosu dela Antinou, căruia i era fórt urgisitu cersitoriulu. In fine ómenii intrecuti se dusera sa se culce fia-care in chil'a sea. Atunci esí dim odaia-i si Penelope impreuna cu servítorele, fiindu ca aflare dela Cumeu, ca a sositu unu cersitoriu, ce sciu povestí multe despre eroulu Ulysse. Betrânului strafotat i se dete unu scaunasiu si apoi incepù a spune, ca densulu e nascutu in Cret'a, s'a luptat inaintea Troiei si ca a vediut si pre Ulysse, despre care se scie positivu, ca petrece sanatosu in tiér'a thesprotiiloru si ca acusi se va reintórcer in patria.

Istor'a ast'a sunà atátu de probabilita, incátu Penelopei — bucurandu-se cu anim'a — i placu tare de cersitoriu si poruncí económei sele Euriclea sa spale picioarele óspelui. Bun'a Euriclea, aduse indata o vană, versà in trens'a apa calda, se simtî inse miscata de presimtire placuta,

indata atunci partea mea din acelu capitalu.

La 25 Aprilie 1862 amu dobandit u concesiunea dela guvernulu principelui Cuza cu o garantia din partea statului de 6 la sută pre pretiulu kilometricu de 180,000 franci. Amu plecatu la Parisu si la Londr'a, unde impreuna cu principele Sapieha si cu constructorulu Thomas Brassey, amu lucratusu pentru formarea capitalului de constructiune. Inse nu amu pututu isbuti a face emisiunea.

Este interesantu, si pentru mine fórté importantu, de a areta din ce pricina a cadiutu atunci acea concesiune, ale cărei conditiuni erau asiá de nemarginitu mai favorable decâtó tóte cele ce au urmatu.

Concesiunea stipulá cá tota lini'a, de o intindere de mai bine de 450 chilometre, sa fia sfersita in 5 ani. Inse creditulu nostru in strainatate nefindu inca bine intemeiatu, era greu de a obtiené dela publicu subscriterea capitalului trebitoriu. In acésta prevedere au scrisu dela Londr'a guvernului român cá sa me autoriseze a impartí lini'a in sectiuni, pentru a putea emite, cu mai multa probabilitate de isbutire, capitalulu trebitoriu in renduri succesive, adaugendu sa fiu autorisatu a incepe lucrările cu sectiunea Galati-Adjudu, pentru care dd. Brassey, Glyn si altii se obligase formalu a versá capitalulu cuvenitul din propriile loru midilóce.

Guvernulu 'mi refusă cererea prin o telegrama a ministrului de esterne de atunci, reposatulu A. Arsachi, in care 'mi dicea : „Tout ou rien.“

Astfelui cadiu acea concesiune atátu de moderata in conditiunile ei de garantia si de pretiulu kilometricu. De cátó milioñe cheltuite, de cátó vreme perduta si de cátó neplaceri nu s'aru fi scutit u tiér'a, déca mi s'aru fi acordat u atunci autorisarea ce ceream !

Cu unu anu in urma, in 1863, dupa nòue studii si nòue negotiári la Londr'a, amu revenit u nòue propuneri pentru lini'a Mihaileni-Iassi-Galati-Bucuresci, si amu obtienutu o concesiune provisoria pre numele meu, alu principelui Sapieha, a lui Brassey si alu altor'a. Pre cându erau a se intruni corporile legiuitórie, s'au su-

pentru ca la omulu strainu descoperí nisice trasuri cunoscute. Dara cându puse óspelui van'a sub picioare si-i observă pe picioru unu semnu prea cunoscute se spară asiá de tare, in-cátu resturnă vasulu si versá tota ap'a. Penelope esise in tempulu acest'a afara si nu observă nimic'a ; si Ulysse cu o cautatura severa poruncí económei voióse cá sa pastreze tacere.

Dupa ce tenerulu Telemachu adusese armele, Odysseu se invelí intr'o piele de tauru ; si se intinse pre pavimentulu salei cá sa dörma. Inse somnulu nu-lu prinse de locu.

X. Cu deminéti'a urmatória sosí si diu'a, in care trebuiá sa se otarésca. Petitorii venira si-si incepura traiulu selbatecu inca mai cu nerusinare cá de comunu fára sa se retiena prin semnele, cari le prevesta perirea loru ; ei mancara carne stropita cu sângie si ochii li se implura de lacrimi. Dara acestea nu le bagara in séma, fiindu ca Minerva le acoperise ochii, cá sa nu pote vedé.

Penelope arangia o lupta si promise mán'a acelui'a care va invinge. Ea puse in midiloculu salei dòuesprediece securi un'a dupa alt'a si provocă pre petitor, că cu puterniculu arcu a lui Ulysse sa sloboda o sagéta prin tóte dòuesprediece gaurile secu-riloru. Petitorii se invoira, dara nici unulu nu putea sa incórde arculu celu greu de-si se incercara sa-lu faca mla-diosu cu unsori si cu caldura. In fine se saturara si strigara : „Sa ne la-sámu acum pâna diminéti'a.“ Inse Ulysse se rugă cu umilitia sa-i con-

pusu guvernului noue propuneri din partea unui grupu compusu din marxesulu de Salamanc'a si Delahante ; in urm'a a multoru desbateri si pre cându ambele concesiuni se aflau in discutatiunea camerei, grupurile concurante au fusionatu.

Dara nici combinatiunea acésta nu a potutu isbuti. Asemenea fura zadarnice si necontenitele incercari facute in urma cu grele cheltueli.

In sfersitu, in 1868, asociatii mei s'au infatisiatu ierasi cu cererea concesiunei. Cătu pentru mine, obosito de atâtea stragâniri si de atâtea cheltueli, cari sdruncinase in parte avereia mea, amu declaratu cumpaniei ca numai eramu in stare de a urm'a inainte si ca renuntiamu la drepturile mele de concesiunari, lasându la apretiuirea loru dreptulu meu de a fi despagubitul pentru cheltuelile si ostenelile ce intrebuintiasemu pâna atunci in cursu de optu ani, cheltueli privitorie, precum amu mai disu, la lucrările pre-gatitorie, la studiuri de traseuri si la nenumerate caletorii in strainatate. Tovarasii mei nu au statu unu singuru momentu la indoiala pentru a recunoscce legitimulu meu dreptu. Asia dara, m'amu retrasu atunci din asociatiune, si d. Offenheim care s'a infatisiatu atunci că representantu alu noului grupu de concesiunari ce se formase, mi-a datu, in numele acestui grupu, o declaratiune prin care se indatorea a me despagubí cu sum'a de 300,000 franci, pentru cheltuelile si lucrările mele, in casu cându aru isbuti a obtiené concesiunea.

Din acelu momentu, rolulu meu, in acesta afacere, a remasu cu totulu pasivu ; si cestiunea s'a resolvatu, precum este cunoscutu, odata cu concesiunea Strusberg prin acordarea unei garantie de 7 si jumetate la suta, la unu pretiu kilometricu de 230,000 fr. si cu o subventiune din partea guvernului de 40,000 franci de kilometru, adeca aprópe indoitu de pretiulu concedatu mie in anulu 1862.

Iéta, in prescurtare, istoriculu fidelu alu acestei afaceri. Acum pote ori-cine intielege cuvintele din scrierea d-lui de Hertz si pentru ce d-sea dice ca : „afacerea Mavrogheni este

céda sa incerce si elu odata arculu. Petitorii risera si se infuriara pentru obrasnicia cersitoriului, dara Telemachu i intinse arm'a. Eroulu cerceta cătu-va tempu că unu espertu arm'a-i cunoscuta, priuse dupa aceea cord'a cu mân'a-i vengioasa, o intinse si — sună, sagét'a sbură prin tóte urechile secu-riloru fără a gresi vre-un'a.

Dara acum si Telemachu inca erá gat'a ; cu unu semnu a lui Ulysse si incinse spad'a, pasi lângă tatalu seu si amendoi se postara apoi pe pragulu salei.

Ulysse scuturandu sagetile in tulba strigă cătra petitoru cu vóce puternica : „O lupta de emulare s'a terminatu, dara acum se incepe alt'a. Eu mi voiu alege o tienta unde n'a nimerit u-nu venotoriu.“ Abia dise aceste si o sagéta sbóra in grumazii lui Antinou ; acest'a cade josu sângerandu resturnandu si més'a cu mancările. Petitorii credeau ca betrânlul 'si scapase sagét'a numai din nebagare de séma, dara Odysseu strigă cu o cautatura intunecata : „hei, câniloru, a-ti gandit ca nu-mi voiu mai revedea patri'a nici odata, de aceea mi-ati jafuitu bunulu si avereia. Acum inse ve ajunge resbunarea !“

Intr'aceea se inarmara si fidelulu pastoriu de porci si vacariulu si se luptau in contr'a petitorilor. Acest'a se retrase dupa mese si scaune si se redimara de parete. E u r i m a c h u , unulu dintre cei mai de frunte din Ithac'a, strigă cu glasu inaltu : „Tóte ti le vomu restituí infriosiatule Ulysse, numai ne crutia vieti'a.“ Aceste inse i fura cuvintele cele din urma, pentru ca o sagéta lu si intinse la pamentu

de notorietate publica", in limb'a germana : weltkundig, ceea ce insemenéza : „cunoscutu de lumea intréga“, iéra nu : „divulgatu“ séu „datu pre fatia“ precum o traducere schimonosita s'a incercat a dá a crede.

Aceste cuvinte suntu tocmai proba ca eu amu lucratu pre facia, fără misteru ; ca sum'a ce amu primitu si pentru care numele meu a potutu fi inscris in registre, de parte de a avea o origine rusinosa séu reprehensibila macaru nu erá decât drépt'a despagubire cuvenita mie pentru munc'a si cheltuelile mele in curgere de mai bine de 8 ani.

Pre lângă acestea trebuie sa mai observu ca, de căte ori mi s'a acordatu diferitele concesiuni de care amu vorbitu, si intru totu tempulu cătu amu urmarit u-aplicatiunea loru, precum asemenea in 1868 cându s'a acordatu concesiunea definitiva, nu eramu nici ministru, nici functiunari alu guvernului, si ca cu ocasiunea acestei de pre urma concesiuni, fiindu depusatu, m'amu abtienutu si dela desbaterea si dela votulu legei relativu la ea.

Totu in scrierea pomenita a dlui de Hertz se mai gasescu căte-va cuvinte despre mine pre care trebuie sa le lamurescu : „Amu cerutu prin Mavrogeni, sa se invite Gaildry si Jore de a se infatisia la mine.“ Eu locuim atunci in Moldov'a unde se află si repausatulu ingineru Gaildry, pre care dela incepulu lu intrebuintiasemu la facerea, cu a mea cheltuiala, de studii preliminarie. Acestu omu onorabilu nu erá pre acea vreme in servitulu statului, ci unu simplu particulariu, directoru alu unei mori cu aburi din Iassi.

Gaildry m'a intovarasit u-caletoria mea la Vien'a, unde grupulu meu de concesionari l'a angajatu a pune la dispositiunea loru cunoscintia a ce avea de tiér'a romanescă servindu de calauza misiuniloru technique de ingineri straini tramisi in România pentru a studiu parcursulu drumului projectat. Pentru aceste servitie i s'a stipulatu, prin insusi actulu de tovarasia de atunci, dreptu remuneratiune, sum'a de 50,000 franci. Mai multi ani au urmatu apoi pâna cându re-

Telemachu inca nimeria bine si sal'a se umple de cadavre. In tempulu acest'a miserabilulu caprariu, Melantheu, aduce arme, le predă petitorilor si acest'a pasiescu inainte luptandu-se desperati. Ei aruncara lancile asupra infuriatului Ulysse, Minerv'a inse scutu pre acest'a si nu-lu nimeri nici un'a. Necredinciosulu pastoriu se furisiu a dôu'a óra afara, că sa aduca arme ; inse pastoriu de porci si vacariulu fugira dupa elu, lu léga cu mâinile si picioarele la spate si-lu acatia sub stresin'a casei, apoi se intorcu iéra in casa si ajuta că sa pótă ucide pre toti petitorii.

Dupa ce se termină omorulu infriosiatu, Euriclea fu chiamata inluntru. Acésta saltă de bucuria veidiu gramad'a celoru ucisi, Ulysse inse o domolí cu cuvintele : „muma, bucura-te cu spiritulu si te retiene de ori-ce semne de bucuria, pentru, ca e peccat sa se bucur cine-va de ómeni ucisi. Acest'a inse trebuí sa-i arete pre servitórele necredinciose, ce se detera pre partea petitorilor ; ele erau 12 la numeru si tóte fura spen-durate.

Ulysse si Telemachu scotu acum cadavrele din sala, económ'a spala săngele si Ulysse afuma apoi cu sulfure ; Penelope durmí inca si nu sciá ce se petrecuse in cas'a ei ; Euriclea o chiama acum in sala, eroulu Odysseu stetea inaintea ei robustu si mandru, soci'a credincioasa cadiu muta in bratiele consórtelui.

Petra-Petrescu.

pausatulu Gaildry a intratu in servitiul statului.

Cându concesiunea dela 1868 a fostu dobendita, si dupa ce in urma capitalulu socialu a fostu asiguratu, d. de Hertz mi-a adresatu la Iassi, unde locuiamu, o scrióre prin care-mi facea cunoscutu ca elu promise ordinu de a-mi numerá sum'a ce mi se cunvenea, conformu angajamentului stipulatu, si me intréba cu ce modu sa-mi tramita banii in schimbulu declaratiunei de care amu vorbitu mai susu. Se pote de-si nu-mi aducu aminte de aceste amenuntimi, ca prin aceia'si scrióre séu prin alt'a, sa me fi rugat u-deodata, că pre unulu ce locuim in Iassi, de a informá pre cutare séu cutare persoana aflatiora la Moldov'a ca doriá sa se intalnésca cu ea.

Pentru sustinerea si prob'a celoru descrise de mine in aceste pagine, suntu fericitu de a putea invocá unu documentu care nu pote fi pusu in banuélă. Acesta este o carte englescă, tiparita la Londr'a in 1872, intitulata : „Viéti'a si lucrările domnului Brassey.“ (Life and Labours of Mr. Brassey, by Arthur Helps), si in care capulu XIX este consacratu istoricului concesiunei drumului de feru din Moldov'a. Nepotendu citá capulu intregu, voi estrage celu putin locurile ce me privesc mai specialu :

Asiá, la pagin'a 260, autorulu dice : „Resbelulu intre Franci'a, Piemontulu si Austr'a sfarsindu-se negotiările pentru drumulu de feru reinceputa ; in se, fiindu ca concesiunea pentru partea din Moldov'a a proiectului se acordase dlui Mavrogheni dela Iassi . . . . etc.“

La pagin'a 261 : „La 25 Aprilie 1862, concesiunea fu acordata de principalele unite Valachi'a si Moldov'a dlui Mavrogheni si principelui Leo Sapieha, (presedintele companiei Carl Ludvig) pentru partea din Moldov'a a disului drumu de feru (300 mile engleze) cu o garantia de 6 la suta la unu capitalu ficsatu la 11,584 livre sterling de milu.

„Erá in se o conditioane in acésta concesiune, care i radica ori-ce valóre. Se stipula că intrég'a linia de 300 mile se va inffintá in 5 ani. Guvernulu principatelor neavendu de cătu unu anu dela instalarea sea, creditulu seu pre pietiele Europei nu erá astfelu incátu sa faca probabilu ca sum'a ceruta s'aru putea obtiené. Domnii Glyn, Brassey si altii au propusu că concesiunea sa se modifice prin impartirea liniei in sectiuni, cari s'aru esecutá treptat, si domnialorau oferit de a procurá banii si de a inffintá intai'a sectiune dela Galati la Adjudu (80 mile) sub aceeasi garantia a guvernului. Guvernulu inse a refusatu de a modificá concesiunea. Prin urmare projectulu fu presentat publicului in intregulu seu pre la sferisitulu lui Iuniu 1862 ; publiculu inse nu a fostu atrasu de acestu proiectu si nu a subserisu capitalulu ce i se cerea.“

La pag. 265 : „Dorint'a domnitorului (1863) era fusiunea intre companiele Salamanc'a si Brassey. Acésta se si efectua si concesiunea fu acordata pentru intrég'a linia d-lor Salamanc'a, Delahante, Mavrogheni, Sapieha, Peto, Brassey si Betts, cu nisice conditiuni astfelu ca d. Brassey a incunosciat u-pre guvern ca ele voru fi inacceptabile pentru publicu.“

La pagin'a 267 : „Cavalerulu d'Offenhein a plecatu para la Bucuresci, si la 7 Iuniu 1868 concesiunea fu acordata dlui Brassey si altor'a, pentru acea parte a proiectului primitivu care se intinde dela granit'a austriaca pâna la Romanu, cu ramure la Iassi si Botosani cu 7 si jumetate la suta garantia, pe pretiu de 14 mii fundi sterlingu de mila si cu o subventiune (à fonds perdus) de 2500 fundi de milu ; conditiuni aprópe de dôue ori mai grele pentru guvern decât acele cerute in rendulu anterioru.“

Dupa ce amu espusu aici totu adeverulu, credu ca in ceea ce me privesc amu inlaturat u-tóte indoelele, tóte banuelele la care publicatiunile obscure din procesulu Offenheim puteau dă locu.

Retragendu-me din ministeriu in fati'a acestui incidentu, amu voit u mai inainte de tóte, a nu lasá sa se introduca cea mai mica diversiune in mersulu guvernului din caus'a banuelor ce s'au potutu radicá pre neasteptate asupra unui membru alu cabinetului. Acésta spontanea decisiune amu luat'o fără a me preocupá catusi de putinu de persoana mea si de inconvenientele ce aru putea rezultá pentru mine din prim'a impressiune ce aru putea produce precipitat'a mea retragere.

P. Mavrogheni.

Varietati.

** Reuniunea sodalilor romani din Satu a avutu Dumineca in 12|24 Ianuariu a. c. dupa amédia-di adunarea sea generale, in carea s'a constituit comitetul in modulu urmatoriu : Presedinte Nicolau Cristea Ass. consist. si redactoru alu Telegrafului Romanu, vice-presedinte Nicolau Santionu tipografu, membrii comitetului : V. Romanu pantofariu, V. Cheresi cismariu, Nicolau Imberusiu bardasiu si V. Maniu cojocariu, Georgiu Bradu tipografu notariu, Ioanu Chidu tipografu cassieriu, Dim. Copacenu pielariu, controlor si Aleșandru Predoviciu curelariu, bibliotecariu. — La propunere se alegu inca patru arangatori, pentru casuri de lipsa in persoanele membrilor : Aleșandru Predoviciu curelariu, G. Santionu cismariu, Vasiliu Sabadosiu si Iacobu Marchis u rotariu,

Membrii ordinari inscrisi suntu 77, dintre cari 54 suntu in locu si 23 in afara. Dupa meserie suntu : 5 tipografi, 19 pantofari, 7 cismari 2 lacatari, 2 pielari, 3 fauri, 2 bardasi, 3 cojocari, 7 mesari (templari), 2 petrari, 1 rotariu, 3 curelari, 2 palarieri. 1 tapetieru, 1 cofetariu 2 croitori, 1 gradinaru, 1 zidariu, 1 siapcariu, 1 aramariu si patru pardositori.

Venitulu anului espiratu a fostu 272 fl. 32 cr. si spesele 245 fl.

Cu acca ocasiune s'a adusu multiamita p. t. membri ajut. si altoru facatoru de bine ai Reuniunii pentru sprinbulu ce l'au arata si in decursulu anului espiratu.

** Reuniune de sodali romani s'a inffintat u Clusiu sub conducerea Reverendissimului domn Dr. Grigoriu Silasi prof. la universitatea de acolo, carea se va inaugura Dumineca in 31|19 Ianuariu a. c. Felicitámu pre dlu presedinte pentru acestu succesu laudabile si folositoru natunci si atâtu densului cătu si reunionei li urâmu viatia in delungata! De amu audi din mai multe părți ale patriei sciri de aceste placute.

** In sedint'a din urma a comitetului din Orastie s'a decisu că si in Sabiu, ca dintre toti servitorii si dintre tóte servitórele sa se premizeze cei trei mai harnici dintre servitori si cele trei mai harnice dintre servitóre. Premiu primu atâtu pentru celu mai harnicu servitoru cătu si pentru cea mai harnica servitórie este unu galbinu ; premiu alu doilea e unu taleru si premiu alu treilea unu florenu de argintu.

** Din Orestia se scrie la 21 l. c. Intre lucratorii societătiei de carburanti brasiovene din Petroceni s'au esca-tu nelinisciri din caus'a micsorare de plata a acelor'a. La cererea organelor politice de acolo a mersu in 19 l. c. comandantele despartimentului de gendarmi de aici la Petroceni, in urm'a dispositiunilor comandanitelui s'a tramisu astadi că succursu acolo o cumpagnie de infanterie sub conducerea a 3 oficeri. —

Se vorbesce de gendarmi spintecati si lucratori omoriti. Faime cari cu greu se voru constata.

** La directiunea telegrafica din Clusiu căreia i suntu subordinate 36 statiuni telegrafice, s'a manipulatu in anulu espiratu,

